

ВОЛОДИМИР ДАНИЛЕНКО ДИВЕРТИСМЕНТ ЦЕПКОЛЕНКО¹

“І тільки так! — думав я, набираючи її номера. Вона ніколи відразу не реагувала на мій дзвінок, наче дражнилась. — Тільки так її можна відучити від мови, якою спілкуються піпетки² з випендрасами³. Я вистукував пальцями ритм “Фортепіанної п’єси для правої руки”, коли почувся знайомий голос:

— Алееее!

— Це я.

— Обалдемуа!⁴ — млосно мовила вона.

— Мати вдома?

— Шкапа на іподромі, — голосно зачавкала жуйкою.

— То, може, я до тебе заскочу?

— Переставляй копита, — лопнула надутим із жуйки пузирем. — Заколотим бродилку⁵.

— Буду за п’ятнадцять хвилин, — відповів їй і поклав слухавку.

З Татою ми познайомились випадково. Якось, прогулюючись на великій перерві шкільним двором біля вибіленої вапном огорожі під каштанами, я побачив двох підлітків, які видирали в дівчеська комп’ютерну іграшку. Один вхопив її в оберемок і міцно тримав, а другий відбирав іграшку.

— Забери граблі! — несамовито верещала й брикалася вона.

— Мурцони її по гризлу⁶! — порадив той, який тримав.

— Це що за експропріація серед білого дня?! — вигукнув я. Підлітки вдали, що пожартували, і зникли.

— Тебе як звати?

— Тата, — буркнула вона.

— Ната чи що?

— В’їжджаєш⁷, пентіум⁸? — зиркнула спідлоба.

— А мене Івась.

— Івасі, — хихикнула, поправляючи спідничку.

— А ті двоє хто? — кивнув на підлітків, які зайшли до школи.

— Дзьобнуті⁹ гобліни¹⁰ з 7-В.

— Вони справді з тобою жартували?

— Понти кололи¹¹, — огризнулася Тата.

¹ Ця новела появилася в *Кур’єрі Кривбасу*, 204 (листопад 2006) стор. 3–8. Для студентів української мови при Торонтському університеті цей варіант з поясненнями підготував проф. Максим Тарнавський. Пояснення жаргонних висловів здійснено на підставі словників Лесі Ставицької.

² Піпетка — дівчина.

³ Випендраси — претензії.

⁴ Обалдемуа — вираз приємного здивування. Стан ейфорії.

⁵ Бродилка — комп’ютерна гра в якій треба виконувати різноманітні дії і шукати виходу.

⁶ Гризло — рот.

⁷ В’їжджати — розуміти щось.

⁸ Пентіум — людина, що має феноменальні розумові здібності.

⁹ Дзьобнутий — несповна розуму.

¹⁰ Гоблін — агресивний підліток.

¹¹ Понти колоти — брехати.

— А що вони хотіли?

— Глісанути¹² гейму, — ображено буркнула.

— Гарна іграшка, — похвалив я. — Де взяла?

— Дяпан¹³ із Кацаперії припер.

— Чао-какао, пупсику, — сказав я. — Буде хтось чіплятись, шепни на вухо. Я в 10-А.

Через кілька днів я зіштовхнувся з нею в шкільному коридорі. В моїх вухах стирчали навушники від плеєра. Вона поважно надула з жуйки великого пухиря і голосно ним луснула.

— Що за манера спілкуватись зі старшими?! — гаркнув я.

— Пуцькаклямка¹⁴! — огризнулась вона, виражаючи своє негативне сприйняття моїх етичних зауважень.

Я належне оцінив, з яким достоїнством трималася ця пепсіколка. В її очах не було й тіні сумніву у своїх принадах, наче мала п'ятий розмір ліфона, а не якісь два нещасні прищики, що злякано сховалися в складках шкільної форми.

— На послухай справжній авангард, — тицьнув їй у вуха навушники. Вона зупинилась, вслухаючись у музику.

— Що за відстій?! — гидливо скривилась, ніби вступила в купу собачого лайна.

— “Концерт птахів” Кармелли Цепколенко, — відповів я.

— Стьобаєшся¹⁵?

— Послухай, як звучить флейта! Ті-та-тааа, ті-та-тааа! І перкусії, умца, умца, ца-ца-ца! — забрав навушники.

— І! — серйозно мовила вона і сказала все, що думає, про мене, школу і взагалі про життя.

Вона вважає, що я, звісно, зі своїми *прибабахами*¹⁶, але не *чувак з гусьми*¹⁷, не *бамбук*¹⁸, не *оберпоц*¹⁹ і не *кінь педальний*²⁰ і що вісімдесят восьма школа — *бордельєро*²¹, її ровесники — *імбецили* і *дауни*²², її класна керівничка — *подушка з цицеронами*²³, директор школи — *глист у корсеті*²⁴, а все її життя — *повний абзац*²⁵. Вона запрошує мене у свій *харіус*²⁶, де ми *врубаємо бандуру*²⁷ і будемо до *галюнів*²⁸ *квасити*²⁹ *бродилку*. Я глянув у її очі, й ця невідповідність між шкільним одягом чотирнадцятилітньої

¹² Глісанути — украсти.

¹³ Дяпан — дядько.

¹⁴ Пуцькаклямка — крах, кінець.

¹⁵ Стьоб — іронічний, насмішкуваий стиль; знущально-агресивне ставлення.

¹⁶ Прибабахи — дивні риси поведінки.

¹⁷ Чувак — молодий чоловік. З гусьми — про психічно ненормальни людину.

¹⁸ Бамбук — психічно ненормальна або тупа людина.

¹⁹ Поц — погана, нешанована людина.

²⁰ Кінь педальний — дурна, шкідлива людина.

²¹ Бордельєро — місце де можна весело провести час.

²² Даун — дурна, некмітлива людина.

²³ Подушка — повія, жінка легкої поведінки. З цицеронами — великі жіночі груди.

²⁴ Глист у корсеті — дуже худий чоловік.

²⁵ Абзац — щось гарне, якісне, що викликає схвалення.

²⁶ Харіус — дім, у якому мешкають близькі, рідні.

²⁷ Врубати — умикати щось. Бандура — гітара.

²⁸ Галюни — галюцинації.

²⁹ Квасити — пиячити.

школярки і відвертим жіночим поглядом була такою вражаючою, що я погодився. Жила Татка у тринадцятому будинку на Бастіонній, поруч із ботанічним садом. Будинок був старий і з тріщиною. Її кімната виходила вікнами у двір до підніжжя пагорба, де хлопчачки гралася м'ячем. А я жив за казначейством на вулиці Катерини Білокур у трохи охайнішій сталінці з поштою і маленькими балкончиками.

Мене завжди вражала її дитяча безпосередність, що не в'язалася з тим відвертим поглядом дорослої жінки, який спантеличив мене в шкільному коридорі.

— Знімай шкуру, — сказала вона, коли я вперше переступив поріг її запусеного трикімнатного помешкання.

Я зайшов у її кімнату з комп'ютерним столом, книжковою полицею, шафою і розкладним диваном.

— Є штигель?

Я дав сигарету і нагадав, що це в її віці шкідливо, але припалив запальничкою.

— Повний чад!³⁰ — затягнулася вона і заплющила очі. — Кидай свій тухес³¹ на дупотрон, — підсунула комп'ютерного стільця. — Впихай агрегат у пробкотрон і чеши клаву, а я випущу черепаху³².

— Що ти сказала?..

— Піду відкладу личинку, — чавкаючи жуйкою, буркнула Тата і почовгала капцями в клозет.

Коли в туалетній кімнаті зашуміла вода і вона вдоволено вместилася біля мене, уважно розглядаючи екран, то, між іншим, розповіла, що її *компюсюк* — *дрова*³³, та є в неї одна *бродилка*, якою вона грається *до ригалетто*³⁴. Цю гру їй дав *сальцесон в ілюмінаторах*³⁵ з їхнього класу, *рудера*³⁶ якого живе з *банабаком*³⁷, а його *файзер*³⁸ має стільки *дріжджів*³⁹, що знайшов лохвицьку⁴⁰ *мальвіну*⁴¹, і вона вже *ковтнула від нього глобуса*⁴². І що їхня *хімоза*⁴³ — *пейзажистка*⁴⁴, бо два *пацики*⁴⁵ з її класу підгледіли, як вона на Трухановому острові метала *ікру*⁴⁶ з якимсь *плейшнером*⁴⁷. А минулої неділі один *компресор*⁴⁸ на *Гапкен-штрассе*⁴⁹ хотів її *шпіндрикнути*⁵⁰ за *грушевського*⁵¹, та вона не

³⁰ Чад — стан алкогольного або наркотичного сп'яніння.

³¹ Тухес — зад, сідниці.

³² Бипустити черепаху — справити велику нужду.

³³ Дрова — (у вигуку) кінець, крах.

³⁴ Ригалетто — рига, блювання.

³⁵ Сальцесон — дуже товстий чоловік; ілюмінатори — окуляри.

³⁶ Рудера — жінка похилого віку.

³⁷ Банабак — кавказець який торгує на базарі фруктами і квітами.

³⁸ Файзер — батько (father).

³⁹ Дріжджі — гроші.

⁴⁰ Лох — людина яку легко обдурити, жертва

⁴¹ Мальвіна — гарна діврина.

⁴² When does a woman look like she swallowed a globe?

⁴³ Хімоза — вчителька хімії, неприваблива.

⁴⁴ Пейзажистка — повія яка віддається на природі.

⁴⁵ Пацик — дитина.

⁴⁶ Метати ікру — завершувати статевий акт.

⁴⁷ Плейшнер — лисий чоловік. Від прізвища Проф. Плейшнера в романі і фільмі Ю. Семенова,

Сімнадцять миттєвостей весни.

⁴⁸ Компресор — охоронець на дискотечі.

ксюша⁵², прокрутила динамо⁵³, а він з горя набанячився⁵⁴, і йому на голову стрибнув асфальт.

— Прийми з кабла ратиці⁵⁵, — зауважила Тата, показуючи комп'ютерну гру. У грі треба було побудувати дім, одружитися, народити дитину, виростити, віддати її до школи, вивчити. В будь-який момент міг згоріти будинок, могла захворіти дитина, а дружина — піти з дому до більш успішного чоловіка. Я саме побудував дім і одружився.

— Ти тут подивися за цим дауном, — кивнула на комп'ютерного чоловічка, — а я поміняю риbam воду.

— Що зробиш?.. — розгубився я.

— Піду піділлю вазони, — пробурчала вона.

І доки ходила в туалет, у чоловічка померла дитина, а його дружина пішла з дому.

— Ну, ти й шльоцик⁵⁶! — упала біля мене на стілець, побачивши безвихідну ситуацію, наче ця гра зруйнувала її сімейну ідилію.

Я надувся і мовчки втупився в екран.

— Іванес! — штовхнула ногою мене.

Я мовчав.

— Іванеску! — поважно мовила Тата. — Іоанн, не будь таким йо⁵⁷.

— Давай краще я поставлю Цепколенко, — дістав диск із заплічника. — Перформанс для маримби, скрипки, альту й віолончелі. Послухай, який драйв! Ти, тіч, чі-чі-чі! Чі-чі, тіч, тіч!

— Мене це не вставляє, — скисла вона.

— Та ти що! — вигукнув я. — Мені Стас Пуленко з фестивалю привіз. Одеса. “Два дні й дві ночі”. Столиця музичного авангарду!

— Може, я ще не роздупилася⁵⁸? — буркнула Тата. — Я ж не гідроцефал⁵⁹, а так... чубчик⁶⁰.

— Піду я, — підвівся, одягаючи шкірянку, — вже скоро твоя стара прийде. Вона провела мене до дверей.

— Па!

Тата виросла без батька, який покинув її ще до народження, а мати все життя чекала, коли він повернеться. Він мав свій бізнес, виготовляв меблі й жив з іншою жінкою. Три роки тому батько потрапив в автокатастрофу і з поламаними ногами й пошкодженим хребтом опинився в лікарні. Через півроку його кинула дружина, а компаньйон відібрав бізнес. У жахливому стані його забрала Татина мати і два роки ставила на ноги. Всі думали, що він буде пересуватися лише в інвалідному візку, але чоловік спочатку стрибав

⁴⁹ Гапкен-штрассе — озеленена частина Хрещатика від Бесарабки до Майдану Незалежності.

⁵⁰ Шпіліндрікатися — здійснювати статевий акт.

⁵¹ Куп'юра на 50 гривень, на якій зображений Михайло Грушевський.

⁵² Зінка для задоволення сексуальних потреб.

⁵³ Крутити динамо — брехати, переконувати в неправдоподібному.

⁵⁴ Банячити — пити алкоголь.

⁵⁵ Ратиці — кінцівки, ноги.

⁵⁶ Шльоцик — неслухняний хлопець.

⁵⁷ Йо — дурна, вперта людина.

⁵⁸ Дуплитися — щось розуміти.

⁵⁹ Гідроцефал — дуже розумна людина.

⁶⁰ Чубчик — дівчинка.

на милицях, потім ходив з палицею і, нарешті, пішов, відновив бізнес, купив автомобіль, і все в нього було, як і раніше. Татина мати ожила, помолодшала, почала говорити про власний будинок. Та коли батькове життя знову ввійшло в колію, він захотівся молодшою за нього на двадцять років жінкою. Спочатку довго затримувався на роботі, їздив у відрядження, а місяць тому зняв квартиру і почав жити з молодшою жінкою. З відчаю Татина мати запила. Поверталася з роботи п’яна, не прибирала в квартирі й не готувала їжі. До них навідувалася мати молодша сестра, яка прала, варила борщі й наглядала за Татою.

Тата зустріла мене в спортивному костюмі кольору яєчного жовтка й волохатих капцях, вона була схожа на жовтодзьобе курча.

— Стягуй кажана⁶¹, шкари⁶². Вповзай у мою нору.

Я зайшов у її кімнату. На комп’ютерному столі стояла її пляжна фотографія.

— Як тобі мій попенгаген⁶³? — вдоволено кивнула на фотографію.

— Нормально, — буркнув я.

— Ти тут падай, а я зберу свої парашути, — зняла з батареї висохлі трусики.

Доки вона ховала в шухляді білизну, я запустив музику.

— Дивертисмент Цепколенко, — буркнув їй. — Три партії для скрипок. Музика увірвалася, наче грайливий вітер, що задирав на жінках сукні, а з чоловіків зривав капелюхи, і я відчув, що в квартирі щось має відбутися.

— Музика в чистому звучанні, — захвилювався я, притискуючись до Тати, — із більш просунутою стилістикою, ніж у Валентина Сильвестрова, Євгена Станковича, Івана Карабиця чи Віталія Годзяцького⁶⁴.

Це крутіше, ніж п’еса Володимира Рунчака “Гра звуків — матч із музики в п’яти раундах між кларнетистом і струнним квартетом”, де кларнетист і диригент кидають один в одного рукавичками.

— Задрав⁶⁵ ти мене своєю Цепколенко, — позіхнула Тата.

Я почервонів і дістав ще один компакт.

— У мене ще є “Цвинтарна музика” Цепколенко, яка супроводжується слайдами кладовищ Австро-Угорської монархії.

— Івасюсю! — брикнулась Тата.

— Що?

— Відсунь лижі⁶⁶.

— Заважають? — розгубився я.

— Такий лямур⁶⁷, — засопіла біля мого вуха, — ще зірвеш⁶⁸ пломбу, і вискочить кіндер-сюрприз⁶⁹.

Я відсунувся, і в цей час у двері хтось подзвонив. Тата почовгала до дверей.

⁶¹ Кажан — шкіряна куртка.

⁶² Шкари — черевики, взуття (також відноситься до штанів).

⁶³ Попенгаген — зад, сідниці.

⁶⁴ Це всі, як і Кармелла Цепколенко, українські композитори.

⁶⁵ Задрати — утомити когось, набриднути.

⁶⁶ Лижі — ноги.

⁶⁷ Лямур — l’amour.

⁶⁸ Зірвати — взяти більше, ніж належить. Здійснити статевий акт.

⁶⁹ Кіндер-сюрприз — небажана дитина.

Почулося, як хтось зайшов і грюкнув дверима.

— Хто там? — запитав Тату, яка вмощувалась коло мене.

— Шкапа із стаканерії приперлась. Повний повалій⁷⁰. — Що вона робить?

— Впала на гніздо⁷¹.

— Це нічого, що мати вдома, а я тут?

— Монопенісуале⁷², — закурила і випустила цівочку диму, вмикаючи гру, в яку весь час грала.

У нашій грі захворіла дитина. Ми викликали лікаря, він виписав рецепта, і чоловічок побіг в аптеку.

— Ну, давай, крендель⁷³, воруши варцабами, — підганяла його Тата. — Вантуфріфо⁷⁴, — бовкнула мені, — ти тут встав цьому бждонцу⁷⁵ по самі бакенбарди⁷⁶, щоб не кімарив⁷⁷, а я піду випущу в Дніпро воду.

Вона повернулася з туалету, і коли всідалася біля мене, я посунув комп'ютерну колонку, з-під якої впало й розгорнулося портмоне, а коли підняв, побачив під плівкою фотографію сорокалітнього чоловіка.

— Твій фазер?

— Не фазер, — вишарпнула з моїх рук портмоне, — а мій тато...

У неї затремтіли вії, на обличчі виступили червоні плями, вона втупилася в екран, пропустивши момент, коли загорівся будинок, і ми його ледь погасили, та в двері знову хтось подзвонив. Тата відчинила, і я почув голос незнайомої жінки:

— Мати на тебе дмухає, а ти тільки про батька думаєш. Та її не стане, нащо ти йому здалась? У нього молода жінка.

— Це хто? — запитав її, коли вона повернулася.

— Цьоцерія. До шкапи присунулась.

Наша дитина відійшла від хвороби і почала гратися, та почувлися крики й метушня. Тітка викликала швидку допомогу⁷⁸ і кілька разів голосно повторила:

— Бастіонна, 13!

Наша дитина вже пішла до школи, коли у двері подзвонили і я почув чоловічий голос:

— Де вона?

Я не знав, що відбувається за дверима, чув тільки шум і крик тітки, яка звала Тату.

— Від цьоцерії вже кумарить⁷⁹, — огризнулася Тата, спостерігаючи за екраном.

Вона вийшла роздратовано з кімнати. У прочілі дверей я бачив, як виносять на ношах її матір, а тітка в дверях схлипує:

— Я подзвоню з реанімації.⁸⁰

Клацнули дверні замки — і в квартирі стало тихо.

⁷⁰ Повний повалій — стан сильного алкогольного сп'яніння.

⁷¹ Гніздо — унігаз.

⁷² Монопенісуале — байдуже все одно.

⁷³ Крендель — молодий чоловік.

⁷⁴ Figure it out yourself. While you do, I'll count to three.

⁷⁵ Бждонц — чоловік низького росту.

⁷⁶ По самі бакенбарди — сильно, пильно, повністю. Бакенбарди — sideburns.

⁷⁷ Кімарнути — недовго поспати.

⁷⁸ Швидка допомога — ambulance, EMT.

⁷⁹ Кумарити — набридати.

⁸⁰ Реанімація — hospital emergency ward.

— Шкапа упала з дуба на кактуса⁸¹, — затягнулася димом Тата. — Наковталась коліс⁸².

— Весело в тебе, — погодився я.

— Крейзіхаус⁸³, — випустила дим, спостерігаючи за екраном. Вона взяла мишу й заклацала, підганяючи комп’ютерного чоловічка, та задзвонив мобільний телефон.

— Алеее! — вислухала Тата чийсь істеричний крик і мовчки поклала трубу. — Це просто гайки⁸⁴. Шкапа відкинула копита⁸⁵.

Тів-ріу-ра, тів-ріу-ра! — пульсував у моїй голові ритм дивертисменту, який завдавали знавіснілі скрипки. Їхній звук краяв простір, і від напруги він рвався і тріщав. І тоді в оглушливій тиші, що зависла над печерськими пагорбами, я почув клацання миші і побачив себе й Тату в екранному лабіринті, а чоловіка з жінкою в кімнаті. Вони совали мишею, виганяючи нас із лабіринту. Я вхопив Тату за руку, і ми вискочили на вулицю. За нами стежили ті двоє перед екраном, які залишилися в кімнаті, і я боявся, аби через неуважність вони чогось не прогавили і в нас із Татою не трапилося того, що з її батьком і матір’ю. Вона притислась до мене, і я відчув кризь одяг, як злякано тріпоче її серце.

Над Bastionною, зриваючи листя, кружляв холодний осінній вітер. Ми спускалися вулицею вниз і, коли озирнулися на тринадцятий будинок, побачили, як у старій цеглі розсунулася тріщина і звідти, розтинаючи ботанічний сад, зяяла жаска⁸⁶ прірва, над якою, так і не досягнувши іншого берега, похмуро завис міст Патона.

⁸¹ Упасти з дуба на кактус — стати дурнуватим.

⁸² Колеса — таблетки з наркотиками.

⁸³ Крейзіхаус — психіатрична лікарня. Crazy house.

⁸⁴ Гайки — безвихідна ситуація.

⁸⁵ Зійти з копит — поводитися божевільно.

⁸⁶ Жаский — жахливий.